

Силабус
навчальної дисципліни
**«Шкільний курс правознавства з методикою
навчання правознавства»**
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма «СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ІСТОРІЯ ТА ПРАВОЗНАВСТВО)»
Спеціальність: 014 Середня освіта (Історія)
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти: перший

Викладач (і)	Мирошніченко Володимир Олександрович
Посилання на сайт	https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=2987
Контактний тел.	099 1583733
Е-mail викладача:	VMiro2020@i.ua
Графік консультацій	Середа 16.10 -17.25 год.

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
3/90	12	12	66	екзамен

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Ключові слова: шкільний курс правознавства, основи правознавства, змістовні лінії курсу, методика навчання, методика навчання правознавства.

Метою курсу є здобуття майбутніми вчителями історії та правознавства знань про структуру шкільної правової освіти, що відображається у навчальних програмах, підручниках, посібниках. Також під час вивчення дисципліни у здобувачів освіти має сформуватися розуміння мети навчання шкільних правознавчих курсів, розділів, окремих уроків.

Окрема увага буде приділятися методиці викладання правознавства у базовій загальноосвітній та профільній школі. Метою навчання правознавства на базовому рівні середньої освіти є надання учням основ правових знань, виховання поваги до гідності людини, права, державотворчих і правотворчих традицій, любові до держави Україна, забезпечення умов для формування правової культури, правових орієнтирів і правомірної поведінки. Основи правознавства як навчальний предмет сприяє становленню особистості учня, розвитку критичного мислення й логіки, здатності розуміти й оцінювати правові явища та процеси, аналізувати різноманітні життєві ситуації відповідно до дії правових норм; спонукає ставити запитання та шукати відповіді щодо ролі права, значення прав людини в житті суспільства і держави. Опанування основами правознавства спрямоване на формування системи цінностей, правосвідомості, правової культури учнів, пробудження їхнього інтересу до права, заохочення до свідомої реалізації, застосування й дотримання правових норм.

Зміст курсу:

Змістовий модуль № 1. «Предмет і завдання шкільної правової освіти. Інтеграція правових знань у початковій та основній школі»

Предмет і завдання правової освіти до 1990-х рр. (Російська імперія, Австро-угорська імперія, Польща, СРСР). Предмет і завдання правової освіти в Україні. Правові аспекти у курсах «Я пізнаю світ» (початкова школа) та «ЕТИКА» (5-6 кл.). Правові аспекти у курсах «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ» (5-8 кл.) та «ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ» (6-8 кл.).

Змістовий модуль № 2. «Курси за вибором як форма допрофільної підготовки учнів з правознавства та методика їх навчання»

Поняття та особливості правознавчих курсів за вибором (варіативна складова) як форм допрофільної підготовки учнів з правознавства. Зміст і завдання шкільного курсу "ПРАВА ДИТИНИ У ВІЛЬНІЙ КРАЇНІ" (6 клас). Зміст і завдання шкільного курсу "ЖИВИ ЗА ПРАВИЛАМИ" (7(8) клас). Зміст і завдання шкільного курсу "ВЧИМОСЯ БУТИ ГРОМАДЯНАМИ" (7(8) клас). Методика навчання правознавчих курсів у 6-8 класах.

Змістовий модуль № 3. «Структура та методика навчання шкільного курсу «Основи правознавства» (9 клас)»

Мета і завдання курсу «ОСНОВИ ПРАВОЗНАВСТВА» (9 кл.). Основні структурні одиниці (теми) та змістовні лінії курсу. Основні поняття курсу. Формування понять під час вивчення курсу. Основні компетентності (ЗУНи) учнів передбачені програмою курсу. Формування правових компетентностей (умінь і навичок) учнів. Традиційні методики викладання курсу «ОСНОВИ ПРАВОЗНАВСТВА» (9 кл.). Інноваційні методики викладання курсу «ОСНОВИ ПРАВОЗНАВСТВА» (9 кл.). Розробка фрагменту уроку. Урок-суд як різновид ділової гри на уроках правознавства. Особливості дистанційного навчання основ правознавства.

Змістовий модуль № 4 «Структура та методика навчання курсу «Правознавство» (10 клас) у профільній школі»

Загальне поняття профільного навчання. Мета і завдання курсу «ПРАВОЗНАВСТВО» (10 кл.) у профільній школі. Основні структурні одиниці (теми) та змістовні лінії курсу. Основні поняття курсу. Формування понять під час вивчення курсу. Основні компетентності (ЗУНи) учнів передбачені програмою курсу. Формування правових компетентностей (умінь і навичок) учнів. Загальні особливості методики викладання курсу. Розробка фрагменту уроку.

Змістовий модуль № 5. «Структура та методика навчання курсу «Правознавство» (11 клас) у профільній школі»

Мета і завдання курсу «ПРАВОЗНАВСТВО» (11 кл.) у профільній школі. Основні структурні одиниці (теми) та змістовні лінії курсу. Основні поняття курсу. Формування понять під час вивчення курсу. Основні компетентності (ЗУНи) учнів передбачені програмою курсу. Формування правових компетентностей (умінь і навичок) учнів. Загальні особливості методики викладання курсу. Розробка фрагменту уроку. Кейс-метод на уроках правознавства.

Змістовий модуль № 6. «Зміст і завдання шкільних профільних правознавчих предметів (курсів)»

Зміст і завдання шкільного курсу "Конституція України". Зміст і завдання шкільного курсу

"Права людини". Зміст і завдання шкільних курсів "Історія держави і права України", "Історія держави і права зарубіжних країн". Зміст і завдання шкільних курсів "Судова риторика" , "Нотаріальне діловодство". Навчальна програма варіативного курсу "Освіта для демократичного врядування". Зміст і завдання шкільних курсів "Досліджуючи гуманітарне право", "Міжнародне гуманітарне право".

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Своєчасне виконання практичних завдань та самостійної роботи є обов'язковим. Відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені (незадовільні оцінки) відбуваються на консультаціях згідно графіку.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти дотримуються правил академічної доброчесності згідно Положення про академічну доброчесність у БДПУ. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем.

Політика щодо відвідування. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають лекції і практичні заняття курсу. У будь-якому випадку здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: інтернет-ресурси, таблиці тощо.

Система оцінювання та вимоги:

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий тест (екзамен)	Сума
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ4	ЗМ5	ЗМ6		
T1	T1	T1	T1	T1	T1	50	100
8	8	8	8	8	10		

Здобувачі освіти мають набрати бали з усіх змістових модулів під час виконання семінарських та самостійних робіт, а також під час складання заліку. Усні відповіді, письмові самостійні роботи, виконання тестових та творчих завдань повинні відповідати достатньому рівню задля набуття загальних та фахових компетентностей.

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Базова

1. Андрусішин Б. І., Гуз А. М. Методика викладання шкільного курсу «Основи правознавства». Київ : Знання, 2018. 301 с.
2. Головка Н. І. Методика викладання правознавства : навч. посібник. Київ : Персонал, 2017. 202 с.
3. Кашкар'юв Г. В. Методика викладання правознавства в школі в опорних схемах і таблицях. Харків : Основа, 2011. 64 с.
4. Коляда І. А., Булда А. А. Основи правознавства : 9 клас : метод. посібник для вчителів. Київ : А.С.К., 2011. 240 с.
5. Основи правознавства. 9 клас: Програми для загальноосвітніх навчальних закладів / Т. Ремех, О. Муза, Р. Євтушенко, В. Сутковий, Т. Зорнік, Л. Лоха, В. Силенко // *Історія. Правознавство: методичні рекомендації МОН України оновлені на компетентнісній основі навчальні програми для 5–9 класів ЗНЗ; методичні коментарі провідних науковців щодо впровадження ідей Нової української школи*. Київ: УОВЦ «Оріон», 2017. С. 88–94.
6. Пишко О. Л. Компетентнісно орієнтована методика навчання правознавства учнів 9 класів: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.02 «Теорія та методика навчання (історія та суспільствознавчі дисципліни)»; Інститут педагогіки НАПН України. К., 2015. 251 с.
7. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / Бібліотека журналу «Історія і суспільствознавство в школах України: теорія і методика навчання. 2014. № 5–6 (8) вересень–грудень. 96 с.
8. Ремех Т. О. Методика навчання учнів 9-го класу основ правознавства: методичний посібник. К.: ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 96 с.
9. Ремех Т. О. Методичні засади навчання правознавства в процесі допрофільної підготовки школярів: дис. ...канд. пед. наук.: спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (історія та суспільствознавчі дисципліни)». Київ, 2011. 270 с.
10. Ремех Т. О. Основи правознавства: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Т. О. Ремех, О. І. Пометун. Київ: Літера ЛТД, 2017. 224 с.

Додаткова:

1. Євтушенко Р. І., Галєгова О. В. Книга вчителя історії, етики, основ правознавства : довід.-метод. видання. Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. 224 с.
2. Навчальна програма з основ правознавства для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednyaosvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>.
3. Наровлянський О.Д. Дидактичні матеріали з основ правознавства : навч. посібник. Київ : Юрінком Інтер. 1999.
4. Нестерук Н. Р. Використання таблиць на уроках правознавства : навч.-метод. посібник. Сокаль, 2013. 27 с.
5. Нетрадиційні уроки з основ правознавства / Укл. Н. В. Томашевська. Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2008. 224 с.

6. Нікітіна І. П., Галегова І. П., Нікітін Ю. О. Настільна книга молодого вчителя історії та правознавства. Харків : Ранок, 2010. 256 с.
7. Правова енциклопедія школяра / В. В. Головченко, В. С. Ковальський (кер. авт. кол.), Л. О. Лоха. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 440 с.
8. Правова освіта в навчальних закладах : метод. рекомендації. Краматорськ, 2017. 20 с.
9. Правове виховання і правова освіта в 1–8 класах // Конституція України і Основи правознавства в школі : книга для вчителя / І. Б. Усенко, С.В. Бобровник, В. І. Ваксман та ін. Київ : Укр. центр правничих студій, 1999. С.202–205.
10. Практичний довідник учителя правознавства. Історія і суспільствознавство в школах України. 2018. № 1.
11. Ремех Т. О. Практичні заняття з правознавства: методичний аспект. Український педагогічний журнал. 2016. № 4. С. 43–51.
12. Рябовол Л. Контроль навчальних досягнень учнів з правознавства : поняття, принципи, функції, мета, суб'єкти, об'єкти, критерії оцінювання. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2014. № 9 (Ч. 2). С. 61–68.
13. Рябовол Л. Т. Понятійний апарат шкільних курсів правознавства: загальна характеристика та особливості [Електронний ресурс] // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. — 2012. — № 64. — С. 134–139. — Режим доступу: <http://www.nniif.org.ua/File/12rltpas.pdf>
14. Рябовол Л. Т. Система навчання правознавства учнів основної і старшої школи: монографія. Кіровоград: Полімед-Сервіс, 2015. 360 с.
15. Рябовол Л.Т. Наочні методи навчання правознавства. Науковий огляд: міжнародний науковий журнал. 2014. № 1 (Т. 2). С. 111–117.
16. Рябовол Л.Т. Особливості уроку як форми організації компетентнісного навчання правознавства. URL : www.kspu.kr.ua/ua/ntmd/konferensiy/2-mizhnarodnainternet-konferentsiya-2014/section-4-5-6/.
17. Святокум О. Є. Основи правознавства. 9 клас : міні-конспекти уроків до підручника О. Є Святокум, І. О. Святокума. Харків : Ранок, 2017. 40 с.
18. Тандура А. І. Інтерактивні технології на уроках правознавства. Харків : Основа, 2005. 96 с.
19. Труфанова О. Організація групової роботи на уроках правознавства. Історія України. 2003. № 5. С. 22–23.
20. Урбанська О.М. Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках правознавства. Таврійський вісник освіти. 2014. № 3 (47). С. 233–242.
21. Усенко І. Б., Бобровник С. В., Ваксман В. І. та ін. Конституція України і Основи правознавства в школі : книга для вчителя. Київ : Укр. центр правничих студій, 1999. 355 с.
22. Хрестоматія з правознавства : навч. посібник / Укл. Л. О. Лоха, О. Д. Наровлянський. Київ : Юрінком Інтер, 2003. 736 с.
23. Чужикова В. Г. Методика викладання права : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2009. 425 с.

Інформаційні ресурси:

1. www.zakon2.rada.gov.ua (Законодавство України).

2. <https://www.kmu.gov.ua> (Нормативна база Кабінету міністрів України).
3. <https://mon.gov.ua> (Нормативно-правова база освіти).
4. <http://pidruchniki.ws> (Підручники з основ правознавства)
5. www.nbuv.gov.ua (Національна бібліотека України ім. І.І. Вернадського).
6. www.britannica.com (Он-лайн енциклопедія «Британіка»).
7. www.uk.wikipedia.org (Україномовна версія он-лайн енциклопедія «Вікіпедія»).
8. <https://wiki.cuspu.edu.ua> (Навчальний курс «Методика навчання правознавства»)
9. <https://urok.osvita.ua/pravo/> УРОК.ОСВІТА.УА (Правознавство)